

VÍZVÉDELEM ÉS VÍZGAZDÁLKODÁS

A víz az emberek, állatok és növények létének alapvető tényezője és egyben elengedhetetlen a gazdaság számára. Védelme és a vele való gazdálkodás túlmutat az országhatárokon. A víz-keretirányelv jogi keretet alakít ki a tiszta víz EU-n belüli védelmére és helyreállítására, valamint hosszú távú, fenntartható használatára; A keretirányelvet konkrétabb jogszabályok egészítik ki, így az ivóvíz- és fürdővíz-minőségi irányelv, az árvízvédelmi irányelv és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv, valamint nemzetközi megállapodások.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 191–193. cikke.

ÁLTALÁNOS HÁTTÉR

A víz nem kereskedelmi termék, hanem a közjavak egyike, olyan, korlátozottan rendelkezésre álló forrás, amely védelemre szorul, és amelyet fenntartható módon kell felhasználni, mind a minőség, mind a mennyiség tekintetében. A vizet azonban számos ágazat sokféle módon használja, többek közt a mezőgazdaság, az idegenforgalom, a fuvarozás és az energiaipar, ami nyomást gyakorol a vízkészletre. A Bizottság 2012-ben közzétette [Az európai vízkészletek megőrzésére irányuló tervet](#), amely olyan, hosszú távú stratégia, amely a hatályos uniós vízügyi politika jobb végrehajtása, a vízügyi politikai célkitűzéseknek egyéb szakpolitikai területekbe való integrálása, valamint a jelenlegi keret hiányosságainak megszüntetése révén kívánja biztosítani, hogy valamennyi jogszerű felhasználás céljára megfelelő minőségű víz álljon rendelkezésre. v értelmében a tagállamoknak vízelszámolási és a vízfelhasználás hatékonyságára vonatkozó célkitűzéseket kell megállapítaniuk, továbbá előirányozza a víz újrahasznosítására vonatkozó uniós szabványok kialakítását.

EREDMÉNYEK

Az uniós politika két fő jogi keretet alakított ki az édesvízkészletek és tengeri erőforrások ökoszisztéma-alapú, holisztikus megközelítés alapján történő védelmére és kezelésére, melyek a víz-keretirányelv és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv. (MSFD).

A. Víz-keretirányelv és egyedi támogató víz-irányelvek

Az Unió [víz-keretirányelve](#) megállapítja a szárazföldi felszíni vizek, az átmeneti vizek, a parti tengervizek és a felszín alatti vizek védelmének keretét. Célja,

hogy megakadályozza és csökkentse a szennyezést, elősegítse a fenntartható vízfelhasználást, megóvja és javítsa a vízi környezetet, valamint mérsékelje az árvizek és aszályok hatásait. Az általános cél valamennyi víztest jó környezeti állapotának megvalósítása. Ezért felhívják a tagállamokat, hogy készítsenek úgynevezett vízgyűjtő-gazdálkodási terveket, amelyek természetes földrajzi vízgyűjtőkön alapulnak, valamint a célkitűzések eléréséhez szükséges egyedi intézkedési programokat.

A víz-keretirányelvet célzottabb irányelvek támogatják, így a felszín alatti vizekről szóló irányelv, az ivóvíz-irányelv, a fürdővizekről szóló irányelv, a nitrátokról szóló irányelv, a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv, a környezetminőségi előírásokról szóló irányelv és az árvízvédelmi irányelv.

A [felszín alatti vizek](#) szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló irányelv egyedi kritériumokat állapít meg a jó kémiai állapot megítélésére, a jelentős és tartósan emelkedő tendenciák azonosítására, valamint a tendenciák megfordulási pontjának meghatározására tekintetben. A szennyező anyagok valamennyi határértékét a tagállamok határozzák meg, ez alól csak a nitrátok és a növényvédő szerek képeznek kivételt, amelyek esetében e határértékeket egyedi uniós jogszabályok határozzák meg.

Az [ivóvíz-irányelv](#) meghatározza az emberi fogyasztásra szánt víz alapvető minőségi előírásait. Az irányelv arra kötelezi a tagállamokat, hogy a „mintavételi pontok” módszerének alkalmazásával rendszeresen ellenőrizzék az emberi fogyasztásra szánt víz minőségét. A tagállamok ezt kiegészíthetik a saját területükre vonatkozó egyedi előírásokkal, de csak abban az esetben, ha ez az előírások szigorítását eredményezi. Az irányelv a fogyasztók rendszeres tájékoztatását is előírja. Ezenfelül az ivóvíz minőségéről háromévente jelenteni kell az Európai Bizottságnak. 2018. február 1-jén a Bizottság a „Right2Water” elnevezésű európai polgári kezdeményezésre adott válaszában részeként javaslatot tett közzé 20 éve készült irányelv [megújítására](#). A felülvizsgálat irányelv aktualizálná a hatályos biztonsági normákat és az Egészségügyi Világszervezet legújabb ajánlásaival összhangban javítaná a biztonságos ivóvízhez való hozzáférést. Emellett növelné az átláthatóságot a fogyasztók számára az ivóvíz minőségével és ellátásával kapcsolatban, a csapvíz iránti bizalom növelése révén hozzájárulva a műanyag palackok számának csökkentéséhez. Egy az Unió egészére kiterjedő, kockázat-alapú vízbiztonsági értékelés révén már az elosztás szintjén azonosítanak és kezelnek a vízforrásokat érintő lehetséges kockázatokat.

A [fürdővízről szóló irányelv](#) célja a közegészségügy és a környezetvédelem fokozása a fürdővíz ellenőrzésére és (négy kategóriába való) osztályozására vonatkozó rendelkezések megállapításával és a lakosság erről való tájékoztatásával. Fürdési idejében a tagállamoknak havonta egy alkalommal és minden fürdőhelyen mintát kell venniük a fürdővízből, értékelve legalább két konkrét baktérium vízben található koncentrációját. Eredményeikről többek közt a szennyezés és a fürdővíz minőségét érintő források fajtáját is tartalmazó „fürdővíz profilok” révén kell tájékoztatniuk a lakosságot. Standard szimbólum van használatban a lakosságnak a fürdővíz besorolásáról és bármely fürdési tilalomról való tájékoztatására. A Bizottság és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) évente összegző beszámolót tesz közzé a fürdővíz minőségéről.

A [környezetminőségi előírásokról szóló irányelv](#) koncentrációs határértékeket ír elő uniós szinten a vízi környezetre vagy azon keresztül jelentős veszélyt jelentő 33 elsőbbségi anyag és a felszíni vizek esetében nyolc egyéb szennyező anyag tekintetében. Egy felülvizsgálatot követően 12 új anyaggal bővítették a jelenlegi listát, valamint a Bizottság számára egy további, olyan anyagokat tartalmazó lista létrehozását is előírták, amelyeket valamennyi tagállamban nyomon kell követni (figyelőlista) az elsőbbségi anyagok jegyzéke jövőbeli felülvizsgálatainak támogatása érdekében.

A [települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv](#) célja, hogy megvédje a környezetet a települési szennyvíz-kibocsátás és az ipari kibocsátások kedvezőtlen hatásaitól. Az irányelv minimumszabályokat és menetrendet állapít meg a települési szennyvíz összegyűjtésére, kezelésére és kibocsátására vonatkozóan, továbbá bevezeti a szennyvíziszap ártalmatlanításának ellenőrzését és előírja a szennyvíziszap tengerbe juttatásának fokozatos megszüntetését.

Jelenleg megbeszélések folynak olyan, új szabályok bevezetéséről, amelyek célja a vízhiánynak a kezelt szennyvíz mezőgazdasági öntözésre való újrafelhasználásának megkönnyítése révén történő visszaszorítása.

A [nitrátokról szóló irányelv](#) célja a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéstől való védelme. Egy kiegészítő rendelet előírja a tagállamok számára, hogy négyévente olyan jelentést nyújtsanak be a Bizottságnak, amely részletes információkat tartalmaz a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó szabályokról, a kijelölt nitrátérzékeny területekről (NVZ), a vízügyi ellenőrzésekről, valamint tartalmazza a cselekvési programok összefoglalását. Mind az irányelv, mind a rendelet célja az ivóvíz megóvása és az eutrofizációból eredő károk megelőzése.

Az Unió [árvízvédelmi irányelvének](#) célja az emberi egészséggel, a környezettel, az infrastruktúrával és a vagyonnal kapcsolatos árvíz kockázatok csökkentése és kezelése. Az irányelv értelmében a tagállamok kötelesek előzetes értékelést végezni mindazon vízgyűjtők és kapcsolódó part menti területek azonosítása érdekében, ahol árvízveszély áll fenn, majd árvíz kockázati térképeket kell készíteniük, valamint a megelőzésre, védelemre és felkészültségre összpontosító árvíz kockázat-kezelési terveket kell kidolgozniuk. E feladatokat a víz-keretirányelvvel és az abban foglalt vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel összhangban kell megvalósítani.

B. Európai Unió tengerparti politika és tengerpolitika

A [tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv](#) az EU integrált tengerpolitikájának környezeti pillére, amelyet tengergazdasága fenntartható fejlesztésének megerősítése és egyben tengeri környezetének hatékonyabb védelme céljából hoztak létre. Az irányelv célja az EU tengervizei jó környezeti állapotának elérése 2020-ig, védelmének és megőrzésének folytatása, valamint további romlásának megakadályozása. Az irányelv a hatályos regionális tengeri egyezményekben lefektetett földrajzi határokon belül európai tengeri régiókat (a Balti-tenger, az Atlanti-óceán észak-keleti térsége, a Földközi-tenger és a Fekete-tenger) és alrégiókat állapít meg. A jó környezeti állapot 2020-ig való elérése érdekében minden tagállamnak ökoszisztéma-alapú stratégiákat kell kialakítania tengervizei vonatkozásában, melyet hatévenként felül kell vizsgálnia. A [tengerparti övezetek integrált kezeléséről](#) (ICZM) szóló rendelet emellett lefekteti a

parti övezetre vonatkozó helyes tervezés és gazdálkodás azon alapelveit, amelyeket a tagállamoknak figyelembe kell venniük.

Az Erika tankhajó 1999-ben bekövetkezett, olajkiömlést okozó szerencsétlensége arra indította az EU-t, hogy az [Európai Tengerbiztonsági Ügynökség \(EMSA\) létrehozásával](#) megerősítse a tengeri biztonság terén és a tengeri környezet szennyezése elleni fellépésben vállalt szerepét, amely ügynökség feladata egyebek mellett a hajókról történő szennyezés megelőzése és elhárítása, továbbá az olaj- és gázipari létesítmények által okozott tengerszennyezés elhárítása. A [hajók okozta szennyezésről](#) és a jogsértésekre alkalmazandó szankciók bevezetéséről szóló irányelvnek és [aktualizált változatának](#) célja annak biztosítása, hogy a szennyező tengeri kibocsátásokért felelős szereplőket hatékony és visszatartó erejű – büntető vagy közigazgatási – szankciókkal sújtsák. A szennyező anyagok hajókról való kibocsátása bűncselekménynek minősül, amennyiben az szándékos, gondatlanságból vagy súlyos hanyagságból ered, és a víz minőségének súlyos romlását eredményezi.

C. A regionális vizekről szóló nemzetközi megállapodások

A tengervizek védelmét Európában négy nemzetközi együttműködési struktúra („regionális tengeri egyezmény”) szabályozza, melyek a közös vízterületekkel rendelkező tagállamok és szomszédos országok között jöttek létre: az Atlanti-óceán észak-keleti körzete tengeri környezetének védelméről szóló 1992-es OSPAR egyezmény (a korábbi oslói és párizsi egyezmények alapján); a Balti-tenger térségéről szóló 1992-es Helsink-i egyezmény (HELCOM); a Földközi-tengerrel kapcsolatos 1995-ös barcelonai egyezmény (UNEP-MAP); valamint a Fekete-tengerrel kapcsolatos 1992-es bukaresti egyezmény. Az uniós folyók vizeinek védelme a Duna védelméről szóló 1996-os egyezmény és a Rajna védelméről szóló, 2009. évi egyezmény keretében valósul meg. A tengervizekre vagy vízgyűjtőkre összpontosító régióközi környezetvédelmi együttműködés eredményeként számos makroregionális stratégia jött létre az Európai Unióban: a Balti-tenger térségével kapcsolatos 2009-es stratégia (az első, valamely makrorégióra vonatkozó uniós stratégia); a Duna régióra vonatkozó stratégia (2011), valamint az adriai- és jón-tengeri térségre vonatkozó stratégia (2014).

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A „Right2Water” elnevezésű, első európai polgári kezdeményezés felhívta az uniós intézményeket és a tagállamokat annak biztosítására, hogy valamennyi polgár élhessen a vízhez és higiéniahoz való jogával, hogy a vízellátás és a vízkészletekkel való gazdálkodás terén ne érvényesüljenek a belső piac szabályai, valamint hogy a vízszolgáltatást ne érintsék liberalizációs intézkedések. [Válaszul a szóban forgó európai polgári kezdeményezésre](#), a Parlament nagy többséggel felhívta a Bizottságot, hogy terjesszen elő olyan jogszabályt, amely érvényt szerez a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való, az Egyesült Nemzetek Szervezete által elismert emberi jognak, valamint adott esetben végezze el a víz-keretirányelv felülvizsgálatát, annak érdekében, hogy az elismerje a vízhez való egyetemes hozzáférést és a vízhez való emberi jogot.

A körforgásos gazdaságra való szükséges átállás hangsúlyozása érdekében a Parlament támogatta a víz mezőgazdasági öntözésre való újrafelhasználásának

előmozdítására irányuló terveket. A műanyag palackok használatának csökkentése érdekében hasonló szellemben támogatta a csapvíz minőségének javítását célzó terveket.

A Parlament a [nemzetközi óceánpolitikai irányításról szóló állásfoglalásában](#) „hangsúlyozza, hogy a fenntartható tengeri gazdaság megteremtése és a tengeri környezetre nehezedő nyomás csökkentése az éghajlatváltozással, a tengerekbe és óceánokba jutó szárazföldi forrású szennyezéssel, a tengerszennyezéssel és az eutrofizációval, a tengeri ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megőrzésével, védelmével és helyreállításával, valamint a tengeri erőforrások fenntartható használatával kapcsolatos fellépéseket igényel; ebben az összefüggésben sürgeti az Európai Bizottságot, hogy támogassa a tengeri biológiai sokféleség védelmére irányuló nemzetközi erőfeszítéseket, különösen a nemzeti joghatóságon kívül eső területeken a tengeri biológiai sokféleség megőrzéséről és fenntartható hasznosításáról szóló új, jogilag kötelező erejű eszközre irányuló, folyamatban lévő tárgyalások keretében”, továbbá „felhívja a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot szigorúbb szabályozásra a tengeri biológiai sokféleség megőrzésének és fenntartható használatának biztosítása érdekében a tagállamok joghatósága alá tartozó területeken”.

Tina Ohliger
05/2019

